ЛЕНИНСКИ ДОТТАГIАЛАХ ЛАТТ ВАЙ НИЗ!

Масс а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дейз ◆ ШОАТТА, 15 МАЙ, 1982 ШУ. ◆ № 58 (6624). ◆ Мах 3 кеп.

МОАКХАЗ САННА ЧIОАГIА, ШАКIА САННА ЦIЕНА

1921 шера Азербайджана, Грузе, Армене, Дагестана, Горски республика коммунисташка яздаьча письмо тIа Владимир Ильич Ленина дIахайкадир буржуази йолча хана дIаккха ца хиннача а буржуази строе хила йиш йоацача а къамаш машара образец цар хьакхолларгхилара ше тешлга.

Из дуне — кийсхоиц вошалеи дуне, интернациональни цхьоагIон дуне — исторе чухь аттара хьалха хьакхеллад вай мехка. Барт болча советски халкъий цхьан дезале цо кхотабаьб бIаь къаман гаргга нах. Дештара дй массаза доал чIоагIлуш латт церна юкъера вежарашха дола бувзамаш.

Поэто ма аллара:
Топ кхийтта аькха санна
Хьалха дорха лийна нах,
Октябро машар бенна
ХIанз вежарий санна бах.

Из ишта ца хилийта гIерташ шоашта могар дир вай моастагIаша. Бакъда, керда, ирзе вахар дилла гIайттача халкъий доттагIалах бист бакха низ дIакхачанзар. Цар тийшача балхах, киловзалех хIама хиланзар. Е цIаккха хург а дац! Чот яь вартвоацача тохкамех, Iалаьмате йоккхийча халовех чакхдаьнна советски наха юкъера доттагIал моакхаз санна чIоагIа а шакIа санна цIена а да.

Укх шера 30 декабре кховзткъа шу дуз вай мехка халкъий лоIамагIа Советски Социалистически Республикай Союз хьаьнь. Советски нах шоай сийлахьча цIейна наькъаболгIа общественни вахара дерригача довнъошна кер да толамаш даьха КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхоачашъяра низ ца кхобеш къахьегаш.

Ер шу шийн тайпара белгала да вай республика къахьегамхошта а. Массехк бутт баьнча вай деадергда Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу дизари шоай лоIамагIа нохчийн гIалгIайн Россена юкъебаха 200 шу дизари. ХIанз цу сийлахьча юбилеашта кийчо еш я еррига республика.

Тахан ваьцига хьоашалагIа да Къулбаседа ХIирийчен «Растдзинад» яха газет. Советски Iаьдал даьнача хьалхарча шерашка деаз шоайла вошал леладеш, эшшача вIаша новкъостал деш хьабоагIа шинна а республика къахьегамхой. Из да Коммунистически парте дерригIа чакхйоахача ленински къаман политикаж хьадьинна Iалаьмате доккха беркат. Из ба вай низ дувбувла сийлахь-боккха хьаст.

Хано техка да Нохч-ГIалгIайчени Къулбаседа ХIирийчени къахьегамхошта юкъера доттагIал. Советски Iаьдал оттадеча а чIоагIдеча а са ца кходеш къовсам лоаттабаьб шинна а республика толашагIболча кIантыша. ХIаьта вай хана лоалахошта юкъера вошал, вIаши цхьана леладу экономически а культурни а бувзамаш кхы а чIоагIденнад. Каст-каста вIаши хьоашалгIа ух Назрановски Пригородни районий промышленни предприятей, юртбоахама къахьегамхой, яхьа итогаш ю, кердадар, пайдане дар доаннйт, опыт дIа-юха эц.

Традиционни а хинна дIаэттад Нохч-ГIалгIайчен а Къулбаседа ХIирийчен а творчески коллективаш вIаши гастролашка ахар, цхьана кинофильмаш дахар, яздархой вIашагIбеттабалар.

Нохч-ГIалгIайчен а Къулбаседа ХIирийчен а къахьегамхоша дика чакхдаьккхад цхьайтталагIча пятилетка хьалхара шу. Шинна а республика къахьегамхой лоархIабаьб укх шера хьалхарча квартала планах. Из дац гIулакхаш массанахьа ала хIама доацаш дика лел а кхоечанбоацараш цIеваль дIадаьха а дьинад, кхилга.

ХIанзачул тIехьагIа де дезараш Iалаьмате дукха да, хIаьта уж дика доазаш а да. Керттера теркам тIабераабе беза экономикана интенсификаци яра, общественни производства эффективности балха дикали лакхъяра, Iилматехнически прогресс сихъяра, бийдал, материалаш, электроэнерги, довгор, финансови къахьегамеи ресурсаш ма могга кIеангагIа дIа а йохийташ хьадер дукхагIа хилийтара. Эрганохаш тоар еза социалистически яхьа формаш. ХIара коллективе керда торонаш лахара, новкъосташха дIа-юха гIо дара, продукци лоаттаяра заданеш декхарашш кхоачешдара, шоашта тIадиллача гIулакха хьалхара наьха бехктокхам лакхбара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, масс а хIаман кхоч бара тIеерааль хила еза яхь.

СССР юбилейна кийчо еча хана партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я къахьегамхошта идейно-политически, патриотически, интернациональни кхетам балара дики йоакхо е.

«Советски Социалистически Республикай Союз хьахкелла 60 шу дизарех» болча КПСС ЦК сецам тIа белгала ма даьккхара:

«Коммунистий декхар — советски халкъа цхьоагIон кхотаденна хилари кIаьд ма душ чIоагIдар, социалистически Дайнехьан СССР халкъашта юкъерча вежарашха волча доттагIалаьи доницал дарь уйла йолаш, къаманашта юкъера гIуланкаш лакха культура йолаш леладергдолаш, шоайлагIча тайпарча а национализма гIуланкашца машар лургболаш къахьегамхошта кхетам балар».

ХIанз, СССР хьахкелла 60 шу дизар деаде, моттигашкарча Советашна кормаман де беррига советски нах къайлуча хана, Нохч-ГIалгIайчен а Къулбаседа ХIирийчен а областной партийни организацешна дерригIа низаш оарцагI даькад КПСС къаман ленински политика малаш хIиаргIа дIадолийтара, республикашна балахча тайн гIайнарча къамеа болча наха юкъера доттагIал чIоагIдара.

Цхьабикъда, хIаьа а моттигаш кийсалу цхьабалчар советски нахага эоши йолча ламалаш гойтиш, шоай къаманаш кхьчарел гIо да ила гIертиш, националистически гIуланкаш леладеш.

Цу кйрчача гIуланкашца машар болаш доацаш лоттабар, балхача наха, кхьехта патриоташIа интернационални кхетам балар, Коммунистически парте, советски халкъа революционни, тIемы, къахьегамы гIулакхийнашта пропаганда яр, хIара саг Даьхе йоше наьхIа во наш хьайлакхар — берригача коммунистий, вай хIаранс керттера декхар.

Интернационализм — из вай мах, мировоззрение, вай вахари хьисоп а закон а.

Тхо долча хьоашалгIа да

РÆСТДЗИНАД

Шин шера план тIеххкхоачашъяьй

Грознеиски швейни производственни объединене хIамаш тегараша укх шера биъ бетта заданел совгIа арахийцай ах бIаь эзар гаргга сома маьха продукци. ХIаьта планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 262 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Продукцега дIабода мах лохбарах итташ эзараш сомаш кходаьд. Унхаза тегача баракъех 50 тайпара дар пачхаьалкхен дикала Знак йолаш да. Еррига арахецача продукцех 38,1 процент яр лакхерча категорех я.

СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономни сийлахьча юбилейга дика къахьегамаш совгIат а кийчдаь лакъаяхара цхьайолча цхий коллективаша социалистически декхараш тIаийцад вай республика цIей деадеча денга кхачалехьа укх юбилейни шера план кхоачашъе. Уж декхараш тIеххкхоачашдеш я Кочетова Любовь Ивановна керте латтача цхьоалагIча цеха коллектив. Из хIанз къахьегаш я укх бетта кхоалагIча декада чотагIа. Цул дукха тIехьаюсаш яц Тришкина Валентина Алексеевна керте латтача шоллагIча цеха коллектив а. Ер шу доладелча денз графикал хьалха ювлаш хьайоагIача цо тахханарча денга кхачалехьа кхоачашъяьй укх бетта шин декада задани а.

Сийлахьча юбилеяшка кхачалехьа шин шера, кхаь шера заданеш кхоачашъе дош деннад дукхача хIамаш тегараша. ХIанзалехьа шин шерен ах шерен задани кхоачашъяьй хIамаш тегача мотористка Магомадова Тамарас, баракъаш доахача Хумидов Ширванс. ХIаьта тахханарча денга кхачалехьа пятилетка шин шера задани кхоачашъяьй 70 гаргга йолча болхлочо.

Б. КОСТОЕВ.

гор. Орджоникидзе. Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара цIерагIа майда.

Х. КАБИСОВА сурт.

ХЬАЛХАРА ТОЛАМ

ДIадаха шу чакхдоалаш чIоагIа халача хьале эттар тха хьайбаш леладераш. ДукхагIа мел дола доахан бруцеллез яха лазар а кхийтта цамогаш хилар. Соахка хиина ца Iеш укх шера а пачхахьалкхенна шура дIачуялара план кхоачаш ца яра кхерам эттар. Цудухьа сиха оарцагIа а баьнна совхоза кулгалхоша Ярославлерен Ставрополерен ийца доаладир 600 къоарлен цIечен фух дола шинараш. Царех даьхкараш хьакъоаста а даь, хьалха лазар хиннараштa когаметта уж дIаэтта а деш хиийцар совхоза деррига № 1 йолча шурай ферма доахан.

Совхоза мел бола болхлой оарцагIа а баьха керда доаладаьча хьайбашта лазар хьадаргдоацаш лоццача хана молхаш тохаш, кIир етташ, гоннахьара цхьа тIоа хиллал лаьтта дIа а доаккхаш кийчйир ферма корпусаш. Цул тIехьагIа мара дIачудиганзар цу чу керда доаладаь доахан.

Ишта, укх шера январь бетта вIашагIъеллар цу шурин ферме керда коллектив. Хьайбашта Iунал де, уж детта Iомаде эшар йоккха балха опыт йола доярюш. ХIаьта тIъо шу да аз доярка йолаш болх бу. Цудухьа совхоза кулгалхоша цу ферме дIахьожайир со, къоначча доярка хьехамча хургья хьо, аьнна. Хала дар духхьашха. Даьхача хьайбашта къаьстта дика Iунал де а уж детта Iомадe а дезар. ХIанз беррича 135 Iаттах 69 аз бетта а Iомабаь къоначча доярашка дIабеннаб.

Керда коллектив вIашагIйолла а цунна хьалхашта латта декхар толаме кхачашде а атта дац. Дукха ийслу хилонаш. Уж эшас аьттув баьлар тха. Из дика гучадаьлар керда шу дIадолалуча хана. 1982 шера план толаме кхоачашъяра оаха лаьрхIар дийнахьа кхоаза доахан дотта. Из де атта дац. Бакъда, цхьан доярко духьале йинзар цу гулакха. Цо хьахьекхар еррига коллектив барт болаш хилар, шоай болх доярашта дег чура безаш хилар, план кхоачашъяр массанена а закон а хинна дIаэтталга.

Барттайнача коллектива гIуланкхаш цIаккха во леларгдац. Дика къахьийгар оаха укх шера хьалхарча кхаь бетта Хьалхарча квартала план 20 тонн йолаш пачхахьалкхенна дIачуелар 21 тонн шура. Ишта доярнаша толам баккхара доккха новкъостал дир тха управляюще Гандалоев IаддалмутIалиеи зоотехника Коригов Билоиси. Iуйрийна балха хьабаькхача сайрийна доахан дийтта даьлалца чу ца болхаш ферме хул уж. Цар моттиг яийсъялийтанзар хьайбашта дIадала доакъар доацаш, транспортераш сайца латташ, доярюй къахьегама хьалаш леррIа вIаштIехь ца доахаш. Дика вIаштIехьъяьккхай социалистически яхь. Балха итогаш хIара дийнахьа ю. ХIаьта декада чакхъяьлча яхье хьалхалаттараш материально а морально а белгалбоах.

Дика толам боаккхаш чакхдаьккхар оаха апрель бетта тIеххьара итт ди. План 5 килограмм йолаш дийнахьа хIара Iаттагара 6,3 килограмм шура яьккхар тха коллективо юкъера лоьрхача. Ихе доярка 150 процент кхоачашйир шоай план, царна ахчан премеш елар. Хоза хет сона царна юкъе айса Iомабаь къона доярнаш Медова Розан Ганлалоева Зинан йолаш. Цо хьахьокх къоцIераш яьхай нача доярнаша шоашта хьийхар дIайийцалга.

ТIа-тIа шура дукхагIа йоакхаш хьабоагIа тха доярнаш укх денощка. ХIанз, дIабахача беттана ийсйина хIара дийнахьа 40—45 килограмм шура дукхагIа дIалу оаха пачхахьалкхенна. Ишта, шура тIаккетара дика новкъостал ду тхона совхоза механизатораша хьокхаш латтача рапсо. Из моша доакъар кхай тIара хьадахьача бесса хьайбашта дIадала йиш яц. Доахан цамогаш хилар кхераме да. Цудухьа оаха рапсох ча а техе мара кхабац хьайбаш.

Дукха да тха коллективо хIанзчул тIехьагIа шоай болх кхы а дикагIа дIаIоргболаш. Из хIанзарча хано дIадеххача тайпара вIаштIехьбаккхара де дезараш. Йоккха терко еш леладу тха ферма кулгалхоша хьайбаш доакъарца Iалашдара гIуланх. Доакъар шортта Iалашдаьдале а пайдана дац нагахь санна из лаьрхIа кийч а деш хьайбашта дIалуш ца хилча. Цудухьа болх бе дIайолаялийта лерхI оаха доакъара цех.

Тха ферме санна дика лелац совхоза кхыча фермашкара гIуланкхаш. Укх шера хьалхарча квартала план кхоачашъяьяц еррига совхоза хьайбацача. ПланагIа йоагIачул 46 тонн шура кIезигагIа дIачуенний пачхахьалкхенна. Из кийсделар дукхагIа дола доахан бруцеллез долаш хиларах. ХIаьта хIанз керда, дикача фух дола доахан ма доаладаьдий совхозе. Цу гIулакхо хьалхарча квартала дIачуяланза йола шура метта а оттаеш. дIахо йолча хана план кхоачашъе йиш хулийтаргья, аьнна хет сона.

ЕВЛОЕВА Либахан, Малгобекски района «Сагопшинский» совхоза доярка.

ШУРА ДУКХАГIА ЙОАККХ

Кировски района «Растдзинад» яхача колхоза хьайбаш леладераша толамо кхоачашъяьй хьалхарча шера цхьоалагIча квартала план. Пачхахьалкхенга дулх дохара план 100 процентийн, хIаьта шура — 120 процентий кхоачашъяьй цар.

Из толам боаккхача дика къахьийгад доярнаша Козаев гIар Лидасен Лизасен, В. Двгоевас, Н. Бадтиевас, З. Хайматовас, Н. Токаевас, кхычар. ДоагIача тайпара доахнина гIуланх а деш хIара Iаттагара 17 килограмм шура йоакх цар хIара дийнахьа. Цу гIулакха дика новкъостал ду доярнашта скотникаша Маргиев Захара, Каркусов Николая, Джиоев Теле, Плиев Тенгиза.

Лакха хьехамаш дахара гIо ду доахан леладераша шоайла социалистически яхь дика вIаштIехьъяьккха леладаро.

И. ГОРИН.

НИКЪ БЕШ ДА «СОЮЗ Т-5»

ТАСС хоам

Космически арешашка тохкамаш дара программата хьажна 1982 шера 13 мае московски хана 16 сахьати 58 минуте яьча Советски Союзе еттала дахийтад командир подполковник Березовой Анатолий Николаевичи бортинженер Советски Союза Турпал, СССР детчик-космонавт Лебедев Валентин Витальевичи чуболIача экипажо лехкаш дола «Союз Т-5» яха космически кема.

Никъ бара программагIа лаьрхIа да «Союз Т-5»-яха кема 1982 шера 19 апреле лаьттана юкъерча орбита тIа урагIа яхийтача «Салют-7» яхача станцех дIахотталга. Орбитальни станце борга тIа Iилма-технически тохкамийн экспериментийн комплекс кхоачашъе еаш я экипаж.

«Союз Т-5» яхача кема бортовой системаш лерттIа болх беш я. Космонавтий Березовойи Лебедевеи могашал дика я.

БЕРЕЗОВОЙ Анатолий Николаевич

Анатолий Николаевич Березовой ваьв 1942 шера 11 апреле Адыгейски автономни областа Октябрьски районерча Эием яхача поселке.

Юкъера школа чакхъяьккхачул тIехьагIа А. Н. Березовой токара болх беш хиннав Ростовски областерча города Новочеркасска «Нефтемаш» яхача заводе.

1965 шера Анатолий Николаевича чакхъяьккхай Качински лакхера военни летчикий училище. Цул тIехьагIа Советски Эскара авиационни доакъошка гIуланх деш хиннав. Эскаре гIулакх деча хана Iомаяьй массехк тайпара самолеташ. «ЦхьоалагIча класса военни летчик» яха квалификаци йолаш ва.

А. Н. Березовой — 1966 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член.

Космонавтий отряде Анатолий Николаевич дIалаьваь 1970 шера. «Союз» яхача кеманцеи «Салют» яхача орбитальни станцешцеи космически никъ бе кийчвалара йоаза курс чакхъяьккхай.

1977 шера А. Н. Березовой шийн керттерча балла тIера а ца воалаш Ю. А. Гагарина цIерагIа Военно-воздушни академи чакхъяьккхай.

ЛЕБЕДЕВ Валентин Витальевич

Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт Валентин Витальевич Лебедев ваьв 1942 шера 14 апреле Москве.

1966 шера Орджоникидзе цIерагIа Московски авиационни институт чакхъяьккхачул тIехьагIа цо болх баьб конструкторски бюро. Валентин Витальевича хьинаре дакъа лоацаш ва космически аппаратий кердача системашта тохкамаш деча, балхах дика кхеташ а инициатива йолаш а специалист ше хилар гойташ ва.

1974 шера техническа Iилмай кандидата Iилмахочун степень йоаккхаш диссертацена защита яьй цо.

В. В. Лебедев — 1971 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член.

Космонавтий отряде Валентин Витальевич дIалаьваь 1972 шера.

Шийн эттара хьалхара космически никъ баьб В. В. Лебедева «Союз-13» яхача кема бортинженер волаш 1973 шера декабре.

20 ИЮНЕ — МОТТИГЕРЧА СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

Къахьегамхоша цар цIераш яьхай

Моттигерча Советашка депутаталла баха кандидаташ уттабара кампани дика чакхйоалаш латт Малгобекски районе. Укх денощка «Советский», «Малгобекский» совхозашка хиннача собранешка депутаталла харжа цIераш яьхар дикагIаболча механизаторий, хьайбаш леладерий, юрта боахама специалистий, интеллигенце викалий.

«Советский» совхозе гIолла Малгобекски городской Советe харжа оттабаьрашта юкъе ба: М. С. Дагиева, Ф. Н. Картоева — комсомолаьча бригадай кулгалхо, Р. А. Картоева, А. Д. Картоева — доярнаш, М. Б. Догмарзиев — болхло, Д. Н. Картоева — комсомольско-нагирхой бригада кулгалхо, А. О. Гетагажев — совхоза директор.

«Малгобекский» совхозе гIолла горсовета депутаталла харжа оттабаьб: Х. Ю. Алиев — болхло, вовзаш вола жа леладер М. Д. Бахмадов, совхоза дикагIвола тракторист Ю. Х. Цечоев, шофер В. Г. Алероев, отделене управляющи М. Н. Чаниев, доярка Н. М. Пошхоева, № 7 йолча юкъерча школа хьехархо М. Х. Эсмиева, кхыбараш.

Ишта юртсоветашка депутаталла харжа П. Агриева цIерагIчен «Кавказ» яхачен совхозашка гIолла бетталдаьхаб тракторист Б. Хамидов, болхло М. Н. Таллаева, хьалхарча лелар Л. Н. Кузнецова, доярка С. Х. Беллиева, отделене управляющи В. Н. Кравко, кхыбараш.

Тхо долча хьоашалгӀа—«Растдзинад»

КАМАЬРША КУЛГАШ

Орджоникидзевски кирпични заводе иттагӀча пятилетка шерашка дикка лер йитай ӀилманЧтехнически прогрессо, хувденай кирпишк яра технологи механизмаши. КультурнегӀа хиннай еррига процесс, локбенаб кулгашзарча балха боарам. Цу дерригне а юкъарчал доацаш йиш хилийтай къахьегама оагарле лакхъе, арахецаш йола кирпишк дикагӀа хилийта.

Иттех шу хьалха укхаза тоъаш бацар болхлой. Нохч-ГӀалгӀай АССР уллуврча юртацка бахача нахагара новкъостал дийхар предприяте дирекце. Цигара итташ нах бахкар балха. Цу хана, нарна юкъе вар Муцольгов Биберта Заьуддин а.

ДӀадахача шипардийнаьа формовочни цеха шоллагӀча смена къахьегама вахта дӀайоланлехьа заводе болх беш 10 шу дизарца дакъала вийлар З. Муцольгов завода партийни организаце секретара О. Кусова, цеха начальника Зангиева Тамарас, смена мастера Каджаев Ильяса. Завода дирекце, партийни профсоюзни организацей Сийлен грамотех совгӀати делар цунна.

Итт шу. Йоккха юкъ яц, аьнна хеталу. Бакъда, мел дукха дика гӀулакхаш да цу хана дена хуьца ца луш З. Муцольгова кулгалдеча формовщикий бригадана карагӀдаьннараш.

Коммунистически къахьегама ударник, социалистически яхье котваьннар, профессех дикагӀвар — мел дукха я Биберта Заьуддина лелаю къийола сийлен цӀераш. Карарча шера цхьоалагӀча квартале баьча балха итогех Къулбаседа ХӀирий АССР Сийлен улга тӀа яьккхай Орджоникидзевски кирпишк еча завода коллектив. Уж толамаш доахача докита дакъа юкъедихьад З. Муцольгова бригада болхлоша а.

ЦхьоалагӀча квартале хӀара сменагӀа 28 эзар кирпишк йоакъаеча тоннелашка чуоттае, араяха, конвейера тӀайотта езаш яр цун бригада. хӀаьта хӀара саго де дезар дӀалаьрхӀача из хулар 4 эзар совгӀа кирпишк. Сиха лелача болхлой кулгашка хьежача тамаш ю хьона хьалхашка бараш кирпишка формовщикаш хиларах. Уж-м боккъонца бола жонглерашвиртуозаш ма бий. ГӀар-тата доацаш, совленагӀа дола дӀа-юха лелар доацаш, къахьег массане а. Цудухьа лоархӀалой-теш уж иштта атта плавах. 110 — 115 процент — иштта я бригада балха хӀара дийнахьара итог.

Дукха ба заводе барнал элен моллагӀча тайпара хоастабен йиш йола къахьегамхой. Экскаваторщик Аделов Михаила слесарий бригадира Бучеров Павелен, кхы дукхабараша шоай сий даькхаб предприяте ерригача коллектива юкъе. Цар сурташ З. Муцольгова суртаца цхьана хьалтеха доахи заводенай Сийлен улга тӀа. Уж ба кагирхой дикагӀбола хьехамчаш. Кердачоа, хьалхалаттачоа тӀанхувш ба, моллагӀча къаман лале а къахьегача сага сий ду.

...Цкъа цеха начальник Т. Зангиева йолча а вена Биберта Заьуддина аьлар:

— Дукха эза сона вай завод а коллектив а. Хьо дуьхал еце укхаза болх бе сайвоӀ воллаве а безам бар са.

— Со геттара раьза я цу гӀулакха. Хьовоаливе, хьай воӀ, аьлар цо.

Цеха начальникен бригадирен вӀаши дага а баьнна лаьрхӀар. Биберта Заьуддина воӀ заводе болх а баь, деша хьожаве. Иштта хила а хилар. Дукха ха йоацаш кирпични заводий вокхагӀвола мастер хургволаш дийша а ваьнна г. Ростовера цӀавенав Муцольгов ГӀазӀаьла. ХӀаьта цо сага йоалаьча хана нъонабараши цар да Заьуддини даькъала вуца ера кирпичнии завода бӀарчча делегаци.

— Къахьегама тӀера болаш кагирхой Ӏомабар, вахаре эздел долаш уж кхебар да са декхар, — йоах Биберта Заьуддина доккхал а деш. ХӀаьта кагирхоша лоархӀаш ва из. Цох дувцар нъонача болхлочо Могушкова Наташас:

— ДоагӀар дӀадехаш хиларца цхьана нахаца Ӏымерза, бакъдолчоа тӀакхуш ва тха бригадир. Ер е вож харцахьа хӀама деш воаллар бӀаргавайча хьатӀавоагӀа, мишта де деза хьахьокх, новкъостал ду...

Ший даьца цхьана бригаде итт шера болх беш я цун воӀ Аьсет.

ХӀара шера тха республике хьалду нах чубаха цӀенош, урагӀьук фабрикай, школай, берий учреждений корпусаш. Уж тӀирсаш хьалду Орджоникидзевски кирпичнии заводе Муцольгов Заьуддина кулгалдеча бригада хьаьчча кирпишках.

С. ТОЛПАРОВ,
«Растдзинад» газета корреспондент.

Итт шу совгӀа ха я автотракторни оборудовани еча Орджоникидзевски завода коллектив «Электроинструмент» яхача Назранерча завода коллективаца яхье яьна къахьегаш йола. Цул тӀехьагӀа цу шин заводаца яхье яьлар «Электроприбор» яха Грознера, «Севкавэлектроприбор» яха Нальчикера, «Сухумприбор» яха Сухумера заводаш. Яхь лелаеш дегӀа а доагӀа, чӀоагӀ а ду царна юкъера доттагӀал. Шера шозза вӀашагӀкхет доттагӀий социалистически яхьа итогаш е, опыт Ӏомае.

Яхьо низ совбоаккх

Цу тайпарча вӀашагӀкхетарах дувца безам ба са. 1981 шера тӀеххьарча шин квартале баьча балха итогаш е Назрање гулбелар яхь лелача пхе завода викалаш. Дика тӀанйцар укхаза вошал долча республикашкара хьаьший. Хоза кийчъаь яр назрановски завод, массанахьа доахкар СССР-а 60 шу дизара хетадаьн вай мехка къаманта юкъера доттагӀал хестадуи плакаташ, лозунгаш.

Делегацей членаш сиха хьоашал тоссар шоайла, хӀаранена дагалаца а дувца а хӀама кордир. Цу хана яхьеконкурсе баьлар токараш. Тха делегаци заводага хьежар, байзар производства хьалхалаттараш - токараш Мальсагов Махьмад-Гири, Гизатулин Анвер, слесарь Цороев Ӏийса, фрезеровщик Евлоев Муса, сборщица Оздоева Хьава, иштта кхы дукхабараш а.

ТӀаккха заводаша лелаьча яхьа итогаш йир комиссе членаша. Хьалхара моттиг яьккхар «Электроприбор» яхача Грозненски завода коллектива. Цунна дӀаелар карара-кара тела ЦӀе байракх. Токарий конкурсе хьалхара моттиг лькккар тха заводерча К. Атманакс. Укхаза хиннача собране ОЗАТЭ коллектива цӀерагӀа къамаьл дир завкома председатела Ю. А. Метревелес Назрановски завода производства хьалхалаттараш совгӀаташ дӀалуш цо аьлар: «Со тешаш ва унх тайпарча вӀашагӀкхетараша вай коллективашта юкъера доттагӀал чӀоагӀдергхиларах, КПСС XXVI съезда решенеш толамца кхоачашъе новкъостал дерг хиларах».

ВӀашагӀкхетар чакхдоалаш 1982 шера социалистически яхь лелае аьнна барт бир. хӀаьта цӀаьнха вӀашагӀкхетолехьа 1982 шера хьалхарча квартале лаьхача толамех тхойли дӀа-са хоам болба аьнна оттадир.

Укх деношка тхона хайра Назранерчен Нальчикерчен заводий болх а дика дӀабодилга. Царел тӀехьайисалц тха коллектив а. Хьалхарча квартале оаха баь болх белгалбьиккаб СССР-а автомобильни промышленноста Министерствоси, цу отрасла профсоюза ЦК, хӀаьта республикански Сийлен улга тӀа а лаьккай тха коллектив.

Социалистически яхьа итогаш е Ирнстона даьтташ гӀа дукха цӀа гоаш вӀашагӀкхетаргба доттагӀий.

В. КОСОВ,
завода къахьегамен алапен отдела вокхагӀа вола инженер.

ВӀАШИ ГӀО А ДЕШ

Къулбаседа - ХӀирий республикерча ерригача коллективаша санна шерра социалистически яхь йоарканай «Казбек» яхача производственно - мебельни объединене коллективо СССР-а 60 шу дизара цӀей сийна. Укх шера хьалхарча квартале цо даьха хьокхамаш во дац. Планал совгӀа нагӀахьалхехенга схкай 500 эзар сома маьха продукци. Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Габисова Анди керте латтача 4-ча цеха, Бадальян Хачика кулгаллеча участка, Лазовская Ольгас, Чкареули Амалс, Туаева Лизас кулгалдеча бригадий коллективаша.

Гуш да социалистически яхье котбаьннараш тайп-тайпарча къамех нах хилар. Кхыча бесса хила йиш а яцар из. ХӀана аьлча дукхача къамех болча нахах латтача тха коллективе къахьегаш ба эрсий, хӀирий, гӀалгӀай, эрмалой, украинцаш, кхыбараш.

Сийлахь - воинхача баьчча васкеташта тешаме а долаш, оаха чӀоагӀа терко ю интернациональни кхетам балара. На болх пайданегӀа хилийтара 1973 шера тхоай предприяте оаха вӀашагӀтеллар интернациональни доттагӀлен клуб. Цу клуба членаш ба объединене беррига болхлой — ваи мехкарча 27 къамах болча наьха викалаш.

Агитатораша, политинформатораша марксистско-ленински дешара системе, «Знание» общества юкъхьинарча организацега, халкъий доттагӀал университете гӀолла интернациональни кхетам балара болх бу. Интернациональни доттагӀлен клубе дукхагӀча даькъе ешаш йола лекцеш я интернациональни политически кхетам балара дешашта хеталь. Дукхи болх бу халкъий доттагӀлен университето а. Цига ладугӀараша чанхйоакх «Тхо интернационалисташ-ленинцаш» яха курс. Укхаза лекцеш еш Къулбаседа-ХӀирий госуниверситета преподавателаша Университет Ӏистельнихача йиьлагӀча цеха технолога Агуларова Майяс, мастера Точиева Марема, слесара Чопикашвили Валере болхлошта юкъе дукха болх бу интернациональни кхетам луш.

Клуба членаш — дукхача динача инициативий автораш ба. ЙкелагӀча цеха болхлочо Камболов Саниуаь цхьайтталагӀча пятилетка хьалхарча шера план хадал хьалха кхоачашьярах шийна хьонахь премии машара фонда юкъедихийтар. Цу инициатива хьал а лаьца, кхоалагӀча цеха коллектив лаьр хӀап хӀара шера бераш лорадара долча дийнахь воих денош хьарчул хьинарегӀа къп а хьехаш, шоаш мел даьккха алаш машара фонда юкъекхахьа.

ПиъагӀча цеха коммунисташа эггара хьалха хьаллаьцар «СССР-а 60 шу дизара — 60 хьинарера хӀира» яха московчий инициатива. ХӀанз цу левзагӀа къахьегаш ба объединене беррига болхлой.

«Казбек» яхача объединене коллективо социалистически яхь лелаю Къулбаседа-Кавказа республикашкарча шин санна йолча предприятеца. Иштта договор яьй оаха Нохч - ГӀалгӀайчохерча «Терек» яхача производственни мебельно - хьуп хӀамаш еча объединенеца а яхь лелалра. Цу яхьа инициаторашц хьалха латташ хьабоагӀаши ба коммунист Ахильгов Ювсап керте латтача сборочни цеха столяраш.

Къахьегамхошта интернациональни кхетам балара болча балха тӀа боккха лоархӀам болаш ба культурно-массови болх. Ерригa мероприятеш тӀерзаль я къахьегама дисциплина чӀоагӀаъяра, тха балха тӀа нийсъу деррига кхоачамбоацараш гучадахара. Тхо каст - каста вӀашагӀдеттаду республикерча творчески интеллигенцеца, тхо долча каст-каста хьоашалгӀа баьхке хул композитораш, художникаш, артисташ, яздархой. БӀаргчача бетта тхо долча хилар Российски Федераце художникий дикагӀйолча произведенейи выставка.

Тхона дицлац парте керттера декхар: деррига а халкъа, деррига а халкъа духьа. Объединене коллективо социальни программа а толаме кхоачашъеш я. Тхоай низаца хьалдаьд оаха наха чубаха дукха цӀенош, берий беснамий хьаькъехьара лош дизза къоастадаьд оаха, кастта болх бе йолалургья предприятера культура керда Дворец.

Оаха тхоай низ кхоачар ду предприятерча хӀара болхлочуна Советски патриотизми социалистически интернационализми хилалза даргдоаца хӀама а хинна дӀаоттийтара.

Б. ДЗАРАСОВ,
«Казбек» яхача ПМО парткома секретарь.

СУРТА ТӀА: «Казбек» ПМО производстве хьалхалаттараш (аьрдехьара аьттаьа) столяраш Цатаев Юра, Руданов Владимир, Тимуранев Къурейш, бригадир Дзаов Жабраьил, столяраш Батаев Кедир, Давдаоев Георгий.

Х. КАБИСОВА сурт.

ДИКА Ю РЕМОНТ

Орджоникидзевски электроремонтни заводе хӀара коллективо кхоачашдаьза дергдоаца гӀулакх а хинна дӀаяьттад рекламаши ца хулйиташ болх бергба иха денна. ХӀана из къаьстта боккха лоархӀам болаш да. хӀана аьлча ремонт яь даьнна дукхагӀйола двигателаш дӀакхуьхьийт Къулбаседа-ХӀирий, лоаласхарча краишкарчи, Ӏаластьшкарча, автономни республикашкарча колхозашнеи совхозашнеи.

Укх шера хьалхарча квартала планал совгӀа завода коллективо арахийцай 100 эзар сома маьха продукци, толаме кхоачашъяьй бий бетта программа а.

Социалистически яхье хьалхалаттирех ба электромоторий секцеш нийс а еш, дӀаветтаеш бола Беленчинова Любовь, Заико Валентина, коммунистка Четверикова Татьяна, кхыбараш. ХӀара смени нормаш 120—125 процент кхоачашъю цехера йоккхан машинаш ярахцача Ковон Юрий, коммунист Четвериков Павел керте латтача бригадина, электромонтераша Сережников Александра, Бардаков Владимира.

М. ГОЛЬБЕРГ.

МАССАЗА А ЦХЬАНА

Къахьегама а вахаре а маьал йоьт тхона производства ветерана Салбиев Иванеи Аьлмади. Ер 47 шу да трамвай управленин Иван Афанасьевича болх бу. Сийлахь боккхача Даймехка тӀом тӀа хиннаре даькъайоларча [illegible] дакъ дукха тӀома [illegible] да цуи хаьнка тӀа лайнои. Дукха за а цунна пенса баьхадаь, бакъда, цӀагӀа ваьгӀа сатам бац цун, шийна [illegible] вица дӀанъаста мегац. Шийна опыт дӀалу из кагирхошта. МедалгӀа минаье кхалла яйча а цунна тӀачӀоагӀаль машина.

[illegible] Аьмад массаза а цунна уллув ва. Шо укхаза къахьегача 31 шера тӀеххьара вараерзаьн ва электроповозара топӀал. Цунна еннай «За трудовую доблесть» яха медаль, дукха Сийлен грамотий ахчан премеши. Аьмид дежурстве волча хана деррига а дика кхуранӀарах дог уйина да тхо. Кхалла масса хана а дукхаеш ва из.

Граф ПАСЕЕВ,
г. Орджоникидзе трамвайни депо начальника вызаместитель.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттаьа) Салбиев Иванеи гӀо Аьмади.

Автора сурт.

ЙОВРГЙОАЦА СЕРДАЛ

Иолаш а ва дӀаттарца цар поаршӀам лаьзлуш, дикагӀа хьагучабоалаш, бӀаьшеренаш чаьйоалача цар сердалоно керда-кердача тӀехьаний акхар сийрдадоалаш йола событеш. Иштта сердал тел вайна Октябро. Иштта диц ца луш да вайна Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема шераш. Иштта деим деташма латтаргьа Къулбаседан ХӀирийча шин лоӀамегӀа Россена юкъеяха 200 шу дизар. Из цӀей республике даздир 1974 шера, хӀаьта цу хана городе Орджоникидзе ДоттагӀлен монумент оттаа а лаьрзӀадер.

...Нй Буачидзей Гуцаевен улицаш вӀашагӀкхеттача улла Сийлахь-боккхача Октября 50 шу дизара цӀерагӀера майдан къона я воза а е. МаьлхагӀаьа юьь а йолаш дагӀача дуниказа вӀаштӀердаь цӀенош, фонтан, зизай клумбаш — из деррига цаӀ йола архитектурни ансамбль. Цун центре урагӀа деза дагӀа художника цаӀ болча новкъа — цаӀ долча де лерзӀачунгаш эза ший идея чӀоагӀа дика хьехьокаш дола памятник.

ЧӀоаргга символични хӀама да СССР хьаьа 60 шу дизара кийчо еча хана Къулбаседа ХӀирийча шин лоӀамегӀа из Россена юкъеяха 200 шу дизара хетаь ДоттагӀлен монумент хьаьллар.

Дукха за юкъеенна йола уж шин событи хӀирий халкъа вахаре йоккха шин белгало я. Шин экономикеи культуреи дегӀайоалаеча тахан доккхий толамаш даьзача, къаман паччахьалкхел шийга кхаьчача вакъа гу шин бӀаь шу хьалха хинна исторически акт ше дийиденна дӀаэтта юкъ йоллга, уллув латташ вокхагӀвола воша, доттагӀа, союзник, ше лорадер, кхыча мехкашкарча моастагӀий лоалах ше кӀаьсердаьккхар волга.

ДӀаха йодача замано эрсийи хӀирийи доттагӀала исторе бокъонца доле вошали цхьана гӀуллакхаш лададри гойташ, социальни къамени кортмукъале баькел долаш цхьана йоаттаьача къоасаме чӀоагӀаш хьадоннад.

Сийлахь-боккхача Октябра котталона, социализм хьалъяро йокита тоара хилийтай Къулбаседа ХӀирийчен шин экономикеи культуреи дегӀабоалаю. Республика хьахьагамаошта цӀакиза а йицлургьац шоай лоаман мохк дегӀабоалабера сийлахь-боккхача Ленина, Коммунистически парте яь йоакко. Къулбаседа-ХӀирийче эггара хьалзарча социалистически тӀирсашкара — вай мехка вежарешка долча халкъаша гӀа а деш хьалхьаьча Гизельдон — ГЭС агара, Беспански мексови комбинатагара денз чӀоагӀа дегӀаенна промышленности юрта боалам, Ӏилмеи культуреи республика хьаьрга кхаьчаьцца — дика эоцуш да республике дунахена къамех латтача вай мехка деш дола новкъостал.

Цу дим дазаргдолча вошалем советски халкъий цхьоагӀон символ йоаргйоацача чӀоагӀаленн сийлахь доккхача эрсий халкъа — вокхагӀвоача вошийна — чӀоагӀа бернал алар, дӀаккача сийлахьча хана, дикача таханенна, хозача кхоаненна дола тешал санна бӀаьшеренашка латтаргьа ДоттагӀлен монумент.

СУРТА ТӀА: город Орджоникидзе Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара цӀерагӀча майда тӀа оттаь ДоттагӀлен монумент.

В. ХУГАЕВ,
Автора сурт.

Ветерана яьккха котало

Орджоникидзерча С. М. Кирова цӀерагӀча вагоноремонтни завода механически цеха болхлоша толаме бив бутт чакх а баьнкая, дика къахьег май батта. Поковкашта обработка яра паччахьелкхен план 102 процент, болат лоаладара задани 104 процент кхоачаш а еш, арахецача продукцега дӀабода мах боагӀачул ши процент лохбаьб.

Хьинаре къахьегаш а Л. Т. Рыковская керте латтача сверловщикий кхалнехьа бригада. ХӀара дийнахьа 110—120 процент кхоачашъю цо ший смени нормаш. Хьинар айденна къахьегарца балха тӀа хьокхам тел бригадира. Йоккха опыт йола специалист ше хиларах тарра ший дикагӀйола балка методаш дӀа а йоваийташ цо дукха къона сверловщикаш кийчбаьб.

ТӀоздина къахьегаш ба цун хьалха хинна ученицаш Бацаева Рая, Кцоева Любовь, Оздоева Рая. Царна уллув ба хьинаре къахьегаш хиларца царна хьокхам телаш бола новкъостий. Царех ба коллективе чӀоагӀа лоархӀаши сий деши бола А. С. Коротнев, Т. С. Курбатов. Шоаш кийчъю продукци дика хилийтарал совгӀа смени нормаш 110—120 процент кхоачашъю цар.

Май-сийна аьрха хиннача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар токара, коммуниста А. В. Ерусалкина, эза оатхалашта обработка еча цхьа ди дӀадахийтанзар цо ший норма 120—130 процент кхоачаш ца еш. Иштта хьинаре къахьегаш ба токараш, А. Б. Кривоток, В. М. Лосов, къона токарь Ераменко Анатолий, сверщикаш А. К. Морозов, Н. М. Самохин, В. Б. Поздняков.

Цеха ший тайпара йоккха событи хилар производства ветерана, коммуниста В. А. Ситуридзе яьккха котало. Коммунистически субботник долча дийнахьа строгальни станока тӀа болх беш хиннача цо сменагӀа 48 оатхала обработка а еш, смени норма кхоэза совгӀа тӀеккхоачашйир.

С. МЕСНИКОВ,
С. М. Кирова цӀерагӀча вагоноремонтни завода механически цеха балина.

Парте болх керда бӀухой

ДУККХАЧА КЪАМИЙ ДЕЗАЛЕРА

«По заветам Ильича» яхача колхоза кхаьшка совхка чуйийна кьуркъьм чуэлаш латтар. ЦаӀ шоллагӀчоа тӀехьа йолаш хлат тӀадола машинаш кхай тӀара дӀаухар хлат дӀачуийдеча пункте.

Цу дийнахьа КПСС XXVI съезда делегата Г. М. Прокопенко бригаде дар тхо. Къачча механизатораша юкъе терналир оаьи комбайнера гӀонча В. М. Шульга.

Тхона фу лагадехал хайча санна Георгий Михайловича аьлар:

— Арча а хинна цӀаенав из. Дика хлат лелалер хургва цунах. Парте яха кийчдуш ва. «Сов хьалхи водийхьоӀ со парте», яхаш шен хилл. Йолац, кьинад из, хьукъам чуйица даьлей аз дуьгьи хьона рекомендаци.

[illegible]

Балхах дог дазаш ва царех хӀораннар.

[illegible]

М. ОСМИЕВ,
«Ленинский байрах» яхача Пригородни районни газета балхав.

Вахарс денале моттиг лувцаш

ШИЙ КХЕЛА ДА

Укх очерка турпал хила езаш йола сан йиъар сона духхьашха официальни документага гIолла. Лоацача, телеграфин меттана мах бу къахьегама а общественни а гIулакхий. Лоацца аьлча, хьагойт цун политически сибат. Цу соцта-кура йоацача кхалсага журналистски портрет дуллаш, тIера иа нала хьожаргва со цунах хетараш та.

Иштта:

«1968 шера дена парте член йолча Грозненски Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча мехкдаьтта Iилма - тохкама института опытни завода № 10 йолча цеха № 43/3 йолча установко начальника, 1941 шера хьвча, гIалгIачун, образовани лакхера йолча Чопановай Хьусена Хьавай характеристика...

ГрозНИИ болх беш я 1971 шера дена, кхоалгIача разряда операторалла ений балха, опытно - промышлении установка начальник я (1977 шера хьокаьй цу балха), мехкдаьтта чакхдаккхарея мехкдаьттахимея процессашта йолча адсорбентий промышленни производство даькъера специалист я. Грамотни инженер, хьалхашка латта дехкараш кхоачашдара коллектив дика оарцагIъяккха хоаш я...».

Из тахан долаш доля хIама да. Миштта хиниад гIулакхаш ГрозНИИ ялехьа? Миштта хилар цунах инженер?

Дукхьашха массане а сана школа яр. Итт класс Грозне яьккхар Темирханова Хьавас. Школе дешаш хиннача хана а точни Iилмашца бар цун безам, математика, физика, хими дар эгтара чIоагIагIа цун теркам тIаийра предметаш. Цунна сакъердам хулар лабораторни занятеех, ше е гIерташ хулар физико - химически опыташ. Цу предметашца къаьстта безам болаш из йолга теркал а дaь, гIо де бaьлар цуннa уж хьехаш бола преподавателаш. Урокаш чакхъяьначул тIехьагIа юхе а Iий, занятеш йора цар цунца, дешa деза литература могадора, пособеш телар.

Йола гора хьехархой ше теркалъеш а гIо деш а болча, цудухьа, цкъа-дале, цо тIех дика Iомадора уж предметаш. ШоалагIа - дале, хьинаре дакъа лоацар сетественно - Iилман кабинета балха юкъе, гIо дора гойтала агитацеа оформлени с, кружокашта кулгалдора, математически олимпиадашкен школьни Iилма - практически конференцешкен докладаш йора.

Итт класс яьккхачул тIехьагIа дукханеша педагогически институте деша яха могадора. Амма Хьава вай цIи хезача мехкадаьтта института технологически факультете яхар. ЦхьабакIьда, васта хилазар цох инженер. КхоалагIча курсе дешаш йолаш педагогически института студентага Чопанов Орцханкъийга маьре яхар Хьава. Институт яьккхача ачалхе хьожавир из балха, цуна яхар Хьава я.

Хада дарий? Дар. хIана аьлча шоай доалахьа цхьаккха а хIама долаш бацар уж. Аьхах оттаяь яр уж чубаьна квартира, нерди дезалхо бар тIаккхета везаш.

Амма Хьавас ше-м ныча хIaйпара делар цу хаттара жоп — безаме вахар дар. Iнколашка хьехархой боашлга хийча, хьехархо хила лаьрIар цо; мичча бесса дале а, бокъонца чакхъалаза ше а, лакхера технически образовани ма ярий цун... Хьава дIаьийхар балха, хIаьна дехке а балазар. Ачалкерча бераша эггара дукхагIа езаш йола хьехархо ю из. Тамаш а яцар. ХIана аьлча, цун вIаштIехьдиьлар физика, хими, математика оцнна традиционно хила оарцIаш дола предметаш бераша дезадалита.

[illegible]

Де дезар дагадехар. Профессора Г. М. Сухарева къамаьл дир ГрозНИИ директорца А. З. Дорогочинскеца опытни завода технологически установка операторалла из дIаэцийта ьына. Иштта къоастадир юха студентна хиннача Хьавай стипендех а практиках а дола доаш. Iхи шу даьлча Iалаьмате дика защита ю цо дипломин балха, нефтехимс инженер - технолог хилар.

«...Инициативна йолаш я, керда технологически процессаш юкъехьоча хьинаре дакъа лоац, массехк рационализаторски предложени енняй. Ше болх тIагIертта бет а ше кулгалдеча нахагара деха доагIаьдар хьадехаш а я, тIадалла гIулакх дика кхоачашду. дисциплина йолаш я. Принципиальни я, коллективо ший ду, коммунистически къахьегама ударник я...».

МалагIа де иштта лддара бахьан? Бахьан да цо ший низ ца кхобеш къахьегар, даим дешар, Iомаллар. Дешеи Iомаллеи вузе мара йиш йоацаш дац. дукха дайлад Хьавайна укказа, ше болх беча установке, ший цехе, заводе. Шийца болх беш болча новкъосташкара. Балхах кхета, эггара лакхагIа классах йола специалист хила гIо даьд цуна йоккха опыт йолча операторашa В. К. Валеевас, П. В. Кулисовас, В. В. Кузинас, В. В. Боглашинкос, В. Г. Кузьминовас. Цу чIоагIа къахьегам безаш, шоаш каралаьца гIулакх дика деш болча эрсий кхалнаха цу сахьте езаелар Хьава, хIаьта царех боккхагIа бараша са «йиIиг» аьле мара цIи а яккхацар цун. ХIаьта Хьавайна уж хIана, ше цар кулгалхо йолаш а, царех ший дог цIена хьехамчаш хет, хIаьта чIоагIа царга ладувгIаш а я.

Доккхал ду цо Алексеева Наташа, Бервинова Галина, Гуров Геннадий дIагIоргбоацаш цехе болх бе сопабе ший вIаштIехьадаларах. ЛартIа бокъо а йолаш ший учеиикаш лоархI цо царех. Геннаде пхелагIа разряд я, цун сурт Сийлен улга тIа доалл. ЧIоагIа новкъа да Хьусена Хьавайна шоай цехе болх бе уха нохчехи гIалгIаехи бола кагий нах хIана а кIезига хилар. Мичча хана а, из хIама де йиш йолаш моттиг нийсъелча, тIахьех цо гIалгIайн нохчийн кагирхой ший установке балха бахкара. Наха ладувгIа а хьаллаца а мегаргболаш тIахьехам ба из, хIана аьлча ираз долаш хIама да. Цу коллективе болх бе Iомавала а къахьега а нийсвалар: КПСС XXVI съезд хуллаш еннай цунна коммунистически къахьегама коллектив яха цIи, цхьайтталагIча пятилеткашоллагIча шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъяьй.

«...Хьинаре дакъа лоац общественни вахаре. дукхаза хержай хоржаш йолча партийни органашка, хIанз из а ГНИИ парткома, КПСС Грозненски горкома, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома ревизионни комиссе член».

Общественни балхах удаш из цIаккха а хиналц. Кхыметтел школе а яр из комсомольцашта керте латташ, институте ВЛКСМ комитета юкъе яр, ВЛКСМ Ленински райкома член яр. ХIаьта комсомоле а, хоаш ма дий, бьчча мича яу бокъонца тешаме, инициативни, денал долаш. тIалаьца гIулакх хьинаре чакхдаьккхаш, юкъарча гIулакха цхьаккха хIама кходергдоацаш, халонех кхерагдоацаш йолчох мара.

Из комсомольски задори кьовали хила тарлу тахан а коллективана цун сии дайтар. ГIулакх а хилиIдор тIадул цунна, дешаш а лоархIамегIа дарин къестадойт. Цо дIатIанийцар тешаме да.

Шоай партноме производственни сектора керте латт из. Цкъа оттар еррига ГНИ гIоина йолча служба бола асала беш хилара дола деп. Кхетадеш дар, из доц гIоттадича хьинмашна а безаме доаш дола [illegible] хургхилар, снабженнешнеи транспортшннеи а кхоачашши дувларгхилар. Амма гIулакх дика тех [illegible] Хьавас. [illegible] Партбюро хьалльнар сектор. ГНИ директора проверин итогаш дола дрнказ техар.

КПСС горкома а инстнтута тIадеха цунна гIулакхаш. Масала, оргодела инструктора Батиен Владимира чулгдола телар горкома бюро дувла [illegible]

[illegible]

ман бюрократизман элементаш хилар.

КПСС горкома бюро тIакийцар исполкома кулгалхой теркам цу кхоачамбоацарашта тIа я берзабеш йола решени. «...Производственни а общественни а болх хьинаре барагIа дукхаза поощренеш ьяй. Цунна еннай СССР Миннефтехимпромен химически мехкадаьтта химическия болхлой профсоюза центральни комитетен Сийлен грамота. ИтталгIча пятилетке толамаш дахарагIа «За трудовое отличие» яха медаль еннай».

Массанена а дика хет ший болх белгалбаьккхача. Амма Хьусена Хьавайна шийна сонгIат деннача а дикагIа хет ший бераш хоастадича. Цо ше лаьрхIар: цун ший йиъ поощрени я — кхоъ Сийлен грамотех цхьа медали, хIаьта цун диъ бера — пхийтта грамота.

ХIаьта бераш дика да цун. ЙоккхагIа йола Лиля яха йиIиг итт класс а яьккха, больнице балха яхай, медицински институте деша яха безам болаш я из. Тамерлан лха вой тIема гIулакхаш Iомадеча училище вода. БархIагIча классе дешаш вола Тухан цкъонача летчикий школе уж, космонавт хила дага волаш. Шаккхе а дикагIа болча спортсменех лоархIаш ба. Музыка дукха езаш ба. Иллеш дахара тIера ба, йиш яккха а хов. ХIаьта Анечка нана санна инженер хила дага долаш я.

Книжкаш дешара тIера ва цу цIеи мел вола сан. ЗIамагIбараша боккхагIа барашкара хьаIомадаьд из хIама. НагагIа бараш деша книжкаш шоай да, амма цар тIа кхайкаю цIеяш массане а хьаллоацаш дараш а да цу дезала. Уж я В. И. Ленина произведенеш, цунах ший дола книжкаш, Дилла истола тIа дадаш дола книжкаш да цар «ЗIамига лаьтта», «Юхахьахилар», «Бай» яха Л. И. Брежнева произведенеш.

ЧIоагIа дег чу дийшад Хьусена Хьавайна «ДагадоагIараш» яхача произведене тIа ший даьки наьнахи Леонид Ильича яздаьраш. Къаьстта дицлац цунна Л. И. Брежнева ший наьнах яздаь ер дешаш: «Ше дунен тIа яхаш яьккха еррига ха болх беш яьккхар цо, цо тхо кхедора, кхоабар, тха бIехалар дуттар, цамогарах дерзадора, хIаьта из дага а латташ, аз даим сий ду берригача нохчой халача, цунах хьахулар массане дувш боанача, цIаккхта бaь боалаш боацача, лоархIам боккха болча кхалнаха, нохчоша беча балха».

Уж дешаш Хьусена Хьавайна сел дег чу дувшара бахьанех цаI хила дезаш да Л. И. Брежнева ший наьнах, берригача нохчех а яхар кIезиг - дукха диъ бер кхедеш йоаллача цунна шийна а, бархI бер хьал а кхедаь халнъа пайдана хургбола нах в баь дIабахийтачен хIана царна шоай бераш кхедe гIо дечеи цун наина Ахьмада Тамарийна а доагIаш хилар. Цкъа иштта нийсделар гIулакх. Тамарин ший сесаг Роза, бер а даь, дешар юкъагIа а даьккха медицински институтера хьаяла езаргья-кх са аьна хетача кхаьчар. хIана аьлча заочно деша йиш мичий медицински вузе. Цига дIохьийтанзар гIулакх бера даь наное Тамарис, борхI шера лелаадир цо из, Роза диплом хьа я нийца цIаьлцца.

«Дагадоагlараш» яхача книжка автора чIоагIа дог тохадеина волаш а бархал оалаш я язду юххьонца деш патриотически, революционни уйлаш йолаш, болхлой класса гIулакх нийса хилар тийшш, къахьегам безаш, накхапра уйла дика йолаш хургволаш шийна кхетам бениача дешлах. Ма нийса а дах из! Цу книжка тIа ше дийшар. Iеламате доккхача хьаьнъалца вышa хIама хилар кхета а деш, коммуниста Чопанова Хьусена Хьава шийна хьалхашна декдар оттадаьд ший бера общественны, Даьхенна пайдана хургболa нах бар.

СССР кхоллама 60 шу дешара юбилейна дукхьа бо доагIа мел, вай республикашка а ше цIенна — Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, нохчийн гIалгIайн Россе дIатхийтта 200 шу дикка наькъалан а ушера. Цу [illegible] коммуниста Чопанова кулгалдеча коллектив [illegible] КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъен доалла шу да карардар.

Иштта йоаи а болх беш а коммунист Чопанова Хьава ший болча технологически установке да, ший наьа ший бара йола сан.

Я. ЛАБЧИНЕНКО.

Цхьайтталагlча пятилетко шоллагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра аьрха йоцу баьккха дика толамаш доахош бола производственни кIеанга бан Грозненски «Пушинка» яхача ательe. Царех цаI я къахьегама ветеран, кагирхой хьехамча Сидоркина Татьяна Ивановна.

Ший опыт дог раьза долаш дIа а йовдийташ, цо хьалхехьь говзачин итташ бо уххаза. Хlанз цо Iомаеш я Горбакова Людмила Мусаенна. ХIара сменагIа нормаш Татьяна Ивановнас кхоачашъю 120—130 процент.

СУРТА ТIА: Т. Сидоркина, Л. Горбакова.

Л. ПЛИЕВА сурт.

ДОТТАГIЛЕН УЙЛАШ КХЕЕШ

Наха коммунистически кхетам балара балха юкъе дикка лоархIам бола моттиг дIалоацачарех да интернационални патриотически кхетам балара дешаш. Советски патриота-интернационалиста оамалаш дукхьашха хьа а хул, чIоагI а лу школе беча дешара-кхетама балха чулоацамга хьежжа. Цу балха эггара хьалха пайда эца безарех я школьни программа, учебникаш. Уйла тIа а йохийташ кийчъьлча историе, литература, географе, кхыча урокашна сонбоах берий социалистически Даьхенцара безам, чIоагIъю кхыча къамашцарча доттагIалах йола уйлаш. Цу тайпара дIабахьа гIерт дешархошта кхетам балара болх МагIалбикерча № 4 йолча школа-интерната педагогически коллектива а.

Вай мехка дахача зIамигача а доккхача а къамий культура, литература дегIаух социалистически реализма метода ларда тIа. Шоайла бувзам болаш хиларах, уйлаш цхьатарра хиларах вайна гарга а вай кхеташ а я тахан массе а къамий литературни произведенеш, искусство. Эрсий, доазол арахьарча авторий произведенеш Iомаеш, ешаш бераша хов малагIча хьале ба вай мохк а доазол арахьара цхьадола мехкаш а. Иштта, бераш Iомаду оаха кхыдола къамаш, цар культуро, традицеш лархIа а цар сий де а.

Эрсий классически литература произведенеех дукхагIъяраш пачхаьа зама гIелал снача адамех дог лазаш нахьь я.

Классически литература патриотизм лакхара гуманность йолаш а интернациональни а я. Эрсий классически произведенеш Iомаеш хьехархоша дувц, яздархой, Россе кхыча къамий вахар, быт, оамалаш йовза а уж шоай произведенешка хьахьонха а гIерташ хиннилга. Иштта, татарий, башкирий, Кавказерча лоамарой вахар, цар мукъалецара белам хьехьекхаб А. С. Пушкина. Вайна массанена шьра ховш да мел йоккха моттиг дIалоац цун кхолламе Кавказа хетаьча произведенеша. Царех я, масала, «Кавказа есар» яха поэма, «Грузерча гувнаш тIа» яха стихотворени, кхы дукхахйраш. Бераша, интернациональни кхетам луча балха дикка пайда эца йиш йолаш я М. Ю. Лермонтова произведенеш, хIаьта мел дукха безаш хиннаб лоамарой вокхахча ладархочо Л. Н. Толстойна?...

А. Н. Кусковас хьехаш йола историе урокаш белгала хул хьехархо кердадар лохаш а из бераштa довзийташ а хиларца. Масала, эрсийтуркий тIемах лаьца дувцача хана Кусковас хьовхабу цу тIем тIа хьинаре дакъа лоацаш хиниа, Таймиев Бейбулата кулгалдаь тIемахой. ХIаьта Карс яха крепость йоаккхача хана хиннача тIемашка дикъа лацарах меалаш а еннай 802 нохчоаи 325 гIалгIачоаи.

Революце цIерацa чIоагIлуш хиннад къамий доттагIал. Цар вошал кхы тIа а дегIаухаш хьаденад коллективизаце шерашка. Республика столице Грозне дIабехка боахк классови моастагIчоа дукхьала лаьтта эрсе А. И. Козлов, украинец Л. С. Понамаренко, хIирс М. Купдухов, нохчо А. Сайханов.

Иштта, дешархошта кхетам балара дешашта теркам тIа а бохийташ шоай урокаш кхетама балхаца ювзаеш ба географи, гIалгIай мотт хьехаш бола хьехархой а. Дешархошта вай мехкара Iаламa хьал довзийташ, цун промышленность, юрта бовхам дегIаахарах дувцаш географе хьехархочо В. Г. Сидорцовас берашка доккхал дайт шоаш бахача мехках. Союзни республикашта хетадаь цIейш нийчдеш школе гулъьча материалах дикка пайда эц по ший урокаш тIа. Къаьстта цо белгалдоах экономически, культурни оагIорахьара къамаш дегIадахнара бахьан эггара хьалха царна юкъера доттагIал, вошал хилар.

Интернациональни, патриотически кхетам луча балха тIа кIезигагIа лоархIам барех бац классел арахьа, школал арахьа беш бола болх. Кхетама оффективность лакхъяра оаха кIоарга тохха а тохкаш Iомадайт Л. И. Брежнева яздаь «ЗIамига лаьтта», «Юхаметтаоттадар», «Целина», «Дагалувцараш» яхо книжкаш.

«ЗIамига лаьтта» яхача книжка тIа дувц вай мехкахочоа Валиулин Салахутдина карагIдийнача деналерча гIулакхех. ХIаьта цун дезал хIанз а Грозне, Февральская яхача улицагIа, 55 цIагIа бах. Л. И. Брежнева книжках дувцаш дукха письмош даьхкад берашка цун вoIагара.

8 классай дешархоша кийчъьй «Целина» яха стенд, чакхъьаккхай «Целинай турпалаш» яха мероприяти, цига оаха хьийхабар эрий дада лаьтташ карадерзадеча шоай дакъа юкъедихьа, цу хапара комсомольцаш В. Н. Панфиловн цун сесаг Раиса Григорьевнан. Цар дийцар ткъаь итт къамах болча комсомольцаша халонех бIу а цо къожабеш эрий дада лаьтташ карадерладеш миштa къахьегар.

Кхетама балха юкъе йоккха моттиг дIалоацарех я школашкара интернационални доттагIала клубаш. Вай мехкарча, доазол арахьарча мехкашкарча къонача интернационалисташца лоаттабеда бувзамо довзийт кхыча республикий, кхыча мехкий Iалам, экономика, культура, цар традицеш обычеши. ХIаьта тха кидовцаша айхха бувзам лоаттабу ГДР, ЧССР дешархоща. Цул совгIа, бераша кIоаргга Iомаду В. И. Ленина вахар.

КПСС XXVI съезда решенеши КПСС ЦК «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» бола соцами ларде а эцаш дIабахьа гIерт тхо дешархошта кхетам балара болх.

Б. ЛЬЯНОВ,

№ 4 йолча МагIалбикерча школа-интерната директор.

Халкъий доттагIалах даьниа беркат

НОВКЪОСТИЙ ТЕШАМЕ БАЛАМ

Капитализмо тоIадаь даьхка халкъа кхолламе низаш эзар-зав йола таланташ гучаьлтай социализмо.

Социализмо хьахкелдачун юкъе эггара лоархIамогIа долчох цаI — халкъашта юкъера дохаргдоаца интернационални доттагIал. Из тха ба парте кулгал а дешихотадения вай коммунизмана гаргакхулар а.

Хьалха кхыметтел шоай йоазув а ца хиннача мехка — Нохч-ГIалгIайче тахан беркате къахегачи ба Iилмахой, йовзнихой, творчески интеллигенци, литература а искусства а деятелаш. Дукха ла цар яздаь Iилман балхаш, наьна меттала дола художественни литература.

КПСС XXVI съезд хинначул тIехьагIа кхы а чIоагIагIа хьинар айденна, оагIох оагIув а теха, цхьана къахегаш ба эрсий, нохчий, гIалгIай, дукхача къамех бола нах. ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера заданеш толаме кхоачаш а яь, промышленносте, гIишлош хьалъеча, юрта бовхаме кердо хьоккхамаш а доахаш, тешаме болх бу цар укх юбилейни шера а.

Советски наьха доттагIал, цар низ мел чIоагIа ба ха безам болаш дукха моастагIий хиннаб. Цкъа нортамукъале яьккхача наха из цхьанна а хIамах дувцаргьяп. Из кхетоде корта хиланзар вай мохк гораоттабе безам хиннача фашистий. Шоай горзагIа бIубенна, уж дого бар деррига а дуне а шоашта чуоттаде. Цох хIама хилизар. Топал чIоагIагIа хилар советски наьха денал, барт-цхьоагIо.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце хьабийлача наькъо шерра торопаш еннай хIара къамо, хIара сагa деша, къахьега, салаIа, цIендаь дIадаьккхар хьалха халкъашта юкъе хинна моастагIал. цабоазм. Ленински къаман политика лерргагIа чакхъяьхар бахьан долаш кхаьчад вайга тахан дола ираз.

Советски Iаьдал доаккхача, из моастагIех лорадеча, граждански а Сийлахь-боккхача Даймехка а тIемашка бохабаь халкъа боахам юхаметтаоттабеча чIоагIденна доттагIал тахан кердача ноахаленга а кхаьча, кхы а шерлуш, чIоагIлуш доагIа.

Сай вахарера цхьа масал доаладе безам ба са. Дукха шераш да Иркутске вахача эрсечунца Лебедев Анатолий Михайловичаца са доттагIал тоссаденна. Тхо шиъ Советски Эскаре гIулакх деча хана вайзар. Из иштта хилар. Цкъа бийсана марше долаш тха отделени тувла а енна. ушалашта юкъе нийсъелар. Подразделенешца хинна бувзам байнабар. Салташта тIаэтта гIулакх бегаш бe йиш йолаш дацар. Цу хана тIанийсваннача Лебедева кIалхарваьккхар со а са новкъостий а.

Эскаре тхо долча хана тайп - тайпарча къамех болча наха шоайла гIо-новкъостал деш дукха а моттигаш нийсъелар. ХIаьта а Анатолий Михайловичаца долча доттагIалах къаьстта доккхал ду аз. Мел гаьна юкъьйоалле а тхона юкъера бувзам ца хадаш хьабогIа. Шиъ шу хьалха, ший сесагаца тхо долча хьошашта веиа хилар Анатолий Михайлович. Тхога а шоайчига чIоагIа дукха яхаш ва из. КIезиг-дукха аьттув баьлча доттагIий болча гIад а даха гIоргдолаш да тхо.

ХIаьта из аьттув боалияга а деррига са вахар а ГI. Ахриева цIерагIа «Электроинструмент» заводаца дувзаденна да. Кхузе воагIаш зIамига сага волаш [illegible] уxтала балха. Тахан тха завод ше хьалха хиннар из йиз бенна, дегIаенай из. Цунца тIахиннай [illegible] къамех латта барт тайпа коллектив.

Завод болх бе йолалуча хьалхарча деношка беррига а мохк бар гкона новкъостал деш. ХIанз тха а за Даймехка деххар юхалун. Пятилетка хьалхарча шера заданеш толаме кхоачаш а яь, юбилейни шера кхы а лакхагIа хьоккхамаш заха дага долаш низ ца кхобеш къахьег оаха. Тха продукци дIаца кхоачаш мишиг ю вай боккхача мехка. Цул совгIа завода продукци шийо доазол дехьарча 30 совгIача мехка а.

Укх шера тха завода а я юбилей. Кастта 30 шу доаз оаха хьалхара продукци арахиица. Чот теха эргвоацаш дукха продукци арахийцай заводо цу юкъагIа.

Дукхалга хьежжа продуце динал а лакха хилийтара хадданза йоакхо ю оаха. Заводо арахецача изделехцинь дикала Знак тIалаттаю я. ХIанз цхьаькха а я сийлен пятиугольникаца белгалъяккха кийчъеш. Из я электросверлильни машина «ИЭ-1032». Цун электродвигатель вежарашта йолча Болгарера ухийт тхона.

ГI. Ахриева цIерагIча заводо яхь лелаю Орджоникидзевски автотранспортни электрооборудовани арахецача, Нальчикски «Севкавэлектроприбор», Абхазерча «Сухумприбор», Грозненски «Электроприбор» заводашца. Цу заводий кийалаш хилар дукха ха йоаццаш тхо долча бaьхка. ВIашагIхийттача хана йийнар яхьа итогаш, нах шоайла зикагIа байзар. чIоагIделар царна юкъера доттагIал.

Массехк шу да аз «Сухумприбор» завода токарца Кикнадзе Владимирца къахьегама къовсам лоаттабу. Балха говзал зикагIа яйза а ца Iеш, цу гIулакхо тхона юкъера доттагIал чIоагIду. Коллективаш, нах бовзарга хьежжа къамий культура а йовз.

Карара шу беррнгача советски наха белгала да — укх шера 60 шу дуз СССР хьаль. кхы а ши дата дездерга укх шера вай республикерча наьхьегамхоша — Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шуи нохчийн гIалгIайн шоай доIамагIа Россеа юкъебаха 200 шуи дизар. Цу юбилей сийна завода ерригача коллектива. хIара болхлочо лоадам бола социалистически дехкараш тIаийцад. Уж кхоачашдара низ за кхобеш хIанз къахьегаш за тхо.

Я. САГОВ,

ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода токарь.

ТЕССА ЛЕЛАБУ БОЛХ

Индустриальни хьисапе 6580 гектара тIа хьажкIаш кхее езаш ба Сунженски района юртбоахама къахьегамхой укх шера. Уж дIаера балхаш миштa чакхдоах хьожаш хилар укх деношка тха рейдови бригада.

ХХ партсъезда цIерагIа колхоза. Ялата хьажкIаш 1400 гектара тIа кхее езаш я цу боахаме планагIа. Царех нийс бIаь гектара тIа дIадийнийд уж. Цхьадолча кхыча боахамашка йолчарел дукхагIа дIайийна йоланзаь. Цунах динагIа лел аьнна мотт [illegible]. Цхьабакъьда агроном - семеноводаш Плудова Аншина къамаьл даьчул тIехьагIа тучадоал из нийга доаццга.

[illegible]

ганически минеральни удобренеица.

ХьажкIаш дIаера цу тайпара йо нийчдоьча кхачка оасарца къовсам лоаттабеш дукхьаI цхьаьи эрадикаьах пайда эцарах гIулакх хургдоацилга а хоаш. ХIана гектара тIа кхы тIа а цаIи ахи килограмм отраьш лаха гербицид тассача бакъахьа хургда. Плудовас шоашка аьлча цун хьехам хьатIайицабац колхоза керттерча специалисташа.

[illegible]

мара болх бе карагIдалазар. Цул совгIа, нормаш кхоачашъеш кхаь дийнахьа мара болх баьзар механизаторашa. Тхьо гектарая совгIа хьажкIаш дIа ца юви деношa нийседалийтад. Фуд бахьан?

ХьажкIаш дIаеш беш эгара снхбеинача хана лахнех кхаь механизатораша лаьтта тоадеш, фермашта доахьар хьатIакхухьаш болх байтаб кхаь дийнахьа. хIаьта цаI кхай тIа арпала йиш йоацаш нхе дийнахьа лаьттар, селлна а ехн. Иа бахьан долаш

Рейд

хIана а тIехьа хьажкIаш дIаера кхаI тIа арпала йиш йоацаш на хьажкIаш дIаеш болх ба белий йола [illegible]

[illegible]

кхы а кIезигагIа. Масала, ЦIеча Эскара цIерагIча колхоле — 4,2 центнер. XIX партсъезда цIерагIча колхолен «Сунженский» совхозан — 3,5 центнер. Орджоникидзе цIерагIча колхозе — 2,5 центнер.

ХьажкIаш дIаера лаьтта во кийчдаьхдаь районе гIолла дIадийнача хьажкIaex дукха хIама ца вашi кхоалагIа дакъа деза дисноаш мекхашта меттел культиваторех пайда эцаш арадикан лаьтта кIала поштийташ дIайийнай индустриальни технологеа хьажкIаш дIаера бохьошаш цIона телха а ец. хIаьта «Путь к коммунизму» колхоле цу тайпара аха дIадийнай, «Победа» колхоле ерригаш а.

[illegible]

Цунна цхьана. хьажкIаш дIаера план кхоачашъьлзад техника тоаш йолаидаь, кхаш бола кулгалхой а нийслу районе. Из бакъ дац. Техника я. цхьабакьда куна доал во ду.

Сихха дилан хьажкIаш дIаера балхаш миштa вIашгIтIехьдаха деза Iомабала бoзе районе кхыдолча боахамий кулгалхой, специалисташ В. И. Ленина цIерагIча колхозагара. ХьажкIаш дIаера балхаш чакхдала гарга ба цу боахама къахьегамхой.

[illegible]

А. ЕКИН,

халкъа тIалхьожама республиканиски комитета инспектор.

Н. ЧЕХУНОВ,

халкъа тIалхьожама Сунженски районни комитета контролер.

М. ХАМАТХАНОВ,

тха шен корр.

Къахьстама Цlеча Байракха орден лелаеча эрсий драматически театре СО АССР заслуженни артиста, режиссера Дзиваев Анатоле оттадаьл «Юхадуьйлаелар» яхача Л. И. Брежнева книжка тlара «Дагалоаттама бакъдар» яхаш А. Абдулина язъяьча сценарех дола спектакль.

СУРТА ТlА: спектаклера сцена: (аьрдехьара аьттехьа) обкома секретарь (СО АССР заслуженни артист В. Вершинин), парткома секретарь Горская (артистка В. Полякова), Днепростроя начальник Ф. Логинов (РСФСР заслуженни артист А. Карпов).

В. ШАШИНА сурт.

ФУТБОЛ

ДИЪ ЛОВЗАРАХ — ЦХЬА КОТАЛО

Укх шера геттара эсала дlайолаьй грозненски «Терекъ» аргlанара мехка чемпионат.

Вайна ма харра, чемпионата хьалхара ши ловзар хьоашаlгlа яха чакхданкха дезаш хилар вай команда. Эггара хьалхара матч цун хилар Майкоперча «Дружбаца». Массе оагlорахьара фусамдаьй толашагlа болаш чакхъьалар из. Цудухьа счет а хилар йоккха. Фусамдай наlарашка вай футболистий цхьа бургац чутоха мара аьттув ца боалаш, хlаьта вай наlарашка шар кхо бургац чу а тохаш чакхдаьлар из ловзар.

Котало яккхаш грозненцашта цул тlехьагlа Новороссийскерча «Цементаца» ловзача хана а. Укхаза а счет 1:0 йолаш котбаьлар фусамдай.

Оалаш ма хиллара, хьоашаlгlа ловза халагlа да, вай теша гlерташ дар цlагlа ловзача хана дика ловзар гойтаргда кх «Терекъ» аьнна хеташ. Цудухьа хьежаш дар вай Грозне хила езача аргlанарча матчашка. Вай долча хьоашагlа ера Ставропольера «Динамо». Цу матчо а къаьгга хьакъекхар вай команда вогlе ловзаш хилар. Счет 0:2 яьлар «Терекъ».

Цудухьа геттара кlезига наг бар самаьрдийнахьа Черкесерча «Нартаца» цун хиннача ловзарга хьажа баьхка. Из кхетале доагlаш а да. хlана аьлча дукха-дале хьалхара кхо ловзар «Терекъ» эшаш чакхдаьнна дар, шоллагlа-дале Черкескера команда футбола шоллагlча лига дебютанташ ба. Из ловзар а дацар lаьха безам тlаозаш. Гуш дар, хьашел толашагlа фусамдаьй болга. Из ишта дале а ирех, лакха техника гойташи йола моттигаш кlезига яйсъелар укх матче а. Ловзара хьалхара 23 минут чакхъяьлар фусамдаьй хьаьший наlарашта тlагlерте а, бургац чутоха аьттув ца боалаш. Цу хана Косенков Игора чутехар цхьа бургац баьъда вай футболиста кулга новкъостала из нийсъенне хилар. Из ца лоархlаш йисар из.

Цул тlехьагlа дикагlа ловза баьлар грозненцаш. Цу гlулакхо дукха ха ялаяхьа — воххl минута — кхо бургац чутоха вlаштlехьа даьккхар вай футболистий наlарашка «Нартa». Из вlаштlехьадаьлар Садаев Умара (36-ча минуте), Горошинский Олега (39 мин.), Синько Анатоле (43 мин.).

Шоллагlча тайма 20-ча минуте кхаь цхьаьнха бургац чутехар «Нарта» наlарашка вай команда къоначa футболиста Куртаев Мухьмада. Иштта счет 4:0 йолаш «Терекъ» кот а йоалаш чакхъьдар из матч.

ДОТТАГlАЛА ЭКРАН

Тха корреспондентаца къамаьл деш Къулбаседа-Хlирий республика пачхьалкхен телевидене а радиовещание а комитета председатела Агузаров Ахсарбек Таркановичa дийцар:

— Телехьажархоша дукхаезачеи тlаьйцай традицонни телевизонни фестивалаш, Къулбаседа Кавказа вошал долча къамий коллективашта, районашта юкъе яьржача яхьах йола «Доттагlалца дlаьхий да» яха цlейшта хетаяь сайренаш. Ишта наха езаеннарех я дукккача къамех болча болхлоша дакъа а лоацаш клубашкара, культура цlеношкара, предприятешкара, колхозашкара хьаеча «Советски вахара хьисап» яхача передачай цикл, «Иштта гlулакх де Даьхенна» яха экаре гlулакх дерашта лаьрхlа телевизионни клуб, «Турпала гlулакхаш даим дахаргда», «Традицеши вай замен», «Студентий меридиан», «Вай бехктокхаме да къоначарна хьалхара» яха кагирхой кхебара, царна кхетам балара керттера дешаш дувца циклаш. Белгал ца доаккхаш lе йиш яц 1973 шера дена йиъ автономни республика тележурналисташа хlара бетта кийчдеш дола «Доттагlал» яха киножурнал а.

Къамашта юкъера барт чlоагlбеча дикка моттиг дlалоацаш да Къулбаседа-Хlирий республика телевидене студе база тlа тайп-тайпарча республикай кинобелхлоша цхьана доахаш дола телевизионни фильмаш. Телестуде дукхагlа долча фильмай тема я СССР чудоагlача къамий доттагlал а интернационализм а. Иштта, нохчашта - гlалгlаштеи хlираштеи юкъерча доттагlала хетадаь да «Гlалаш тlа кхуврчаш» яха художественни фильм, доттагlала темана хетадаь да фестивалашка массехк приз яьккха «Тийрк — доттагlала хий» яха документальни фильм. Эрсаштеи нохчашта-гlалгlаштеи юкъерча доттагlалах да «Лоамарой новелла» яха фильм а.

1981 шера даьккхад Къулбаседа Кавказа къамашта юкъерча доттагlалах а цар дlа-са леладеча гlулакхех а дола «Мехкахой» яха телефильм. Оттадаьд вежарашха йолча республикай гlорбаьннача нахах дола фильмаш, царна юкъе да Цадаса Гамзатах, Гамзатов Расулах, Эсамбаев Махмудах, Ахматова Раисайх, Шогенцуков Адамах, Кулиев Кайсынах дола фильмаш.

Каст-каста уттаду лоаллахарча республикай цlи хезача йоазонхой: С. Чахкиева, Р. Кешокова, А. Абу-Бакара, кхычар произведенеш дола картинаш. Фильмашка дакъа лаца хьех Дагестанера, Нохч - Гlалгlайчера, Черсий - Балкхарой республикера артисташ, композитораш, художникаш.

СУРТА ТlА: «Галаш тlа кхуврчаш» яхача фильмера кадр. Шахбулата роль ловзаеш ва Оиев Дагун, Алан — Галаев Анатолий.

М. ТЕМИРЯЕВА сурт.

ФАКУЛЬТЕТА ЮБИЛЕЙ

Укх деношка Къахьстама Цlеча Байракха орден лелаеча, академика М. Д. Миллионщикова цlерагlча Грознерча мехкдаьтта института антони зале дукха нах гулбелар. Укхаза хилар института строительни факультет хьайийлла 25 шу дизара хетаяь сайре. Дукхагlча даьнъе сайреве гулбеннараш бар факультета выпускникаш, царна юкъе бар факультета эггара хьалхара студенташ а.

Сайре хьеллаш къамаьл дир ректора, профессора Ю. Л. Расторгуева.

Цул тlехьагlа юбилей йолча факультета декана В. С. Ордеяна дийцар факультета историех, хьайийллача дена вай мехкара тайп - тайпара лоархlаме гlишлош хьалъеча эшаш бола специалисташ кийчбеш цо юкъеянхьача даькъах.

Тахан факультете болх беш я ворхl кафедра. хlара шера деша хьайц 200 саг, болх беш ва 52 хьехархо, царна юкъе ва lилмай доктор, профессор, 25 саг lилмай кандидат, доцент ва. Эргадаьннад студентий вахара а дешара а хьалаш, хlара шера царех бlаь кховзтlеъа студенто дакъа лоац lилма-тохкама балхаш деча, уж балхаш дохьийт зональни а Еррисоюзни а конкурсашка.

Факультет хьайийллача дена кийчбаьча кхо эзар совгlча специалисташта юкъе ба бокъонца бола шоай гlулакха говзанчаш. Уж къахьегаш ба вай мехка тайп-тайпарча мийттигашка: Камчатке, Сибарегlе, Чукотке, Москве, Астрахане, кхыча моттигашка.

Кlезига бац хlана дешача студенташта юкъе а института доккхал дераш. Ужаш ба Т. Балаидина, Р. Марзаганов, Б. Садулаев, С. Даурбеков, кхыбараш.

Факультета юбилей даькъала юццаш сайреве къамаьл дир КПСС Ленински ГК секретара Н. Н. Алмазова, ВЛКСМ обкома секретара Х. Дзейтова, Орджоникидзерча Къулбаседа Кавказски горно - металлургически института строительни факультета декана Т. В. Дзеранова, кхычар.

Сайре чакхйоалаш гулбеннараш концерт делар института художественни самодеятельноста коллективашта. Шоллагlча дийнахьа цхьаьнакхетар хилар lилма - методически конференци

С. АРЧАКОВ.

САКЪЕРДАМЕ САЙРЕ

lалхан - Гlала яхача юртарча школа эрсий мотти литературен хьехача хьехархочо Аслаханова Бэлла Алиевнас иттлагlча классай дешархошца цхьана кийчйир хьатlадоагlача СССР а Нохч - Гlалгlай автономе а цlейшта хетаяь мероприяти. Из дар вай республика яздархоша вlашагlкхетар. Шоаш болча баьхнача яздархошта: Нохч - Гlалгlай халкъа поэтесса Р. С. Ахматовайна, берий яздархочоа Х.-А. Берсанова, Г. Парамоновайна лаьрхlа дешархоша кийчъяьнр йоккха литературно - музыкальни композици.

Цул тlехьагlа шии бера ханах, таханарча берий иразеча вахарах, къамашта юкъерча доттагlалах лаьца къамаьл а даь, Р. С. Ахматовас дийцар хьатlадоагlача цlейшта хетаяь ше язъяь стихотворенеш.

Хlаьта Х.-А. Берсанова дийцар бераша лаьрхlа йолча произведенеш ше язъе воллаларах, дийцар сатирически дуцар. Дешархоша даьча дукхача хаттарашта жоп а луш яздархоша шоай книжкаш делар дешархошта а школана а.

Я. ЦУЕВ.

Театреи кин ои актриса

Яндиева Тамара къона я. Къона я ше болх беш дола театр санна. Из я Нурадилов Ханпаший цlерагlча Нохч - Гlалгlай пачхьалкхен театра гlалгlай труппа актриса.

Из чlоагlа дукхаезар гlалгlай студе кулгалхочунна, СССР халкъа артиста, СССР Пачхьалкхен премей лауреата Меркурьев Василий Васильевичa. Езар цун театраца боарам боацаш безам хиларах. Институто, сийлахь - воккхача Ленина цlи лелаеча — революционни а тlеца а традицеш йолча городо, театрайн музейн городо шийна луш мел дола дика хlама доккъаденначa лаьтто хий санна тlаьцар цо.

«Талант а хьинар а шоайла вlашаш тарлуш ца хилча хьахилац актер» — оалар В. В. Меркурьева. Цу дениза чlоагlа мутlахьа яр Тамара. Педагогаша хьийхачул совгlа дукха кхылола хlамаш довзаи, кхетаде гlертаи чlоагlа къахьегар цо.

Театре укхачарна а чlоагlа еза Яндиева Тамара, еза белгалъяьнна кьегаш йола цун лирически говзал. Ший тайпара мааlан долаш кlоарга талант йолаш из хиларах.

Тамаре берригa турпалаш — сцена тlа а кино а — актриса шо санна, эхь-эздел долаш, хоза, шоай сий лорадергдолаш, моллагlа хало лоаргlйолаш ба.

Кхоллама ниакъ дlаболлабелча денз ираз долаш хиннад Тамарай сценически вахар. Цу лоацача хана театре цо ловзаьй дукха керттера ролаш. Царех я — Беатриче (Гольдоне «Шин аьлан lу»), Ирина (А. Вампилова «Бoабашкий чарахьал»), Анжелика (Ж. Мольера «Могашвола могашвоацар»), Альбина (Р. Хакишева «Якь йола кlантий»), Луиза (Ф. Шиллера «Кетарлои безами» яха трагеди) ролаш.

Дуккьал уж дагаръярах а вайна гучадолл, Яндиева Тамарай турпалаш тайп-тайпарча замашка, тайп-тайпарча мехкашка бахаш болга. Ший тайпарен цхьатара йоацаши я цар кхелаш а. Из иштта дале а, оамалаш, гlулакхаш цlена долаш, моллагlа хьалавца гlулакх цlена а дика а чакхдоаккхаргдолаш ба уж, халонаш харцонаш юхатохаргбоацаш. Тамаре турпалаш лиричниш бlаьл, эзараш болча наьха оамалаш йолаши ба, цхьайолча хана ца хоаш ийккхача дешах бохам боалаш, уж ба кура а шоай гlулакх диза довзаш а.

Иштта аьттув болаш хиннай киноактриса биографи а. Эггара хьалха кино цо ловзаяь роль яр Къулбаседа-Хlирийн Нохч - Гlалгlайчеи телестудешка режиссераша Н. Татлиеви Н. Бурнацеви даьккхача «Лоамарой новелла» яхача фильмера къоначa хьехархочун гlалгlай йоlа Зарай роль. Цул тlехьагlа из хьийхар «Азербайджанфильм» яхача киностуде азербайджански московски кинематографисташа даьккхача «Бабек» яхача фильме дакъа лаца. Из яр фильма керттерча турпалхочоа Бабека езаш йола ахархочун йоl Парони. Вай мехка меттел, доалол дехьарча мехкий зрителаша дезадеина тlанийцар из фильм.

Из фильм даькхачул тlехьагlа, кхы цхьаькха а роль елар Тамареца «Азербайджанфильмо». Из яр «Соккхы юхайоагlаргьлц» яхача киноленте тlара Шахназ яхача йиlий роль. Укх фильмера Яндиева Тамаре турпалхо вахаре чоалхане кхел йола кхалсаг я: цунна — вlаьхийча сагий йоlа — везалу ахархочун воl, дакъа лоац цо революце, цунах большевик, цул тlехьагlа — комиссар хул. Дукха ха йоаццаш из фильм а гойташ, Яндиева Тамареца «Россия» яхача Грозняча кинотеатра зрителаш вlашагlкхийтар.

СССР Пачхьалкхен преме лауреата, СССР халкъа артиста Ашимов Асаале хьийха «Казахфильме», «Сармака шу» яхача фильме Яндиева Тамарас ловзакьй уйгурски халкъа легендарни йоlа, Манихана роль. Из фильм касттa арадоал мехка экранаш тlа. Актерски говзал лакхъяра дика школа хилар Тамарена цу кинофильмех, хlана аьлча, цига укхаца цхьана ловзаш бар цlи хеза бола киноартисташ — РСФСР а Таджикски ССР а халкъа артист Батаев Бибо, Киргизски ССР халкъа артист Бешеналиев Болот. Дукха ха йоаццаш Таллине хиннача мехка кинофестивале цу фильмана делар къамай-юртамукъален болам дикагlа гойтарах дола жюре совгlат. Из фильм гойтаргда Ташкенте хургйолча дунен халкъашта юкъерча кинофестивале а.

Яндиева Тамаре дакъа лаьцад «Ираз» яхаш «Таджикфильмо» даьккхача фильме, «Мосфильмо» оттадаьча «Тамашийна кузне колокол» яхача фильме абхазски йоlа-революционерка сурт-сибат кхеллад.

Хlанз Тамара дакъа доацаш я «Узбекфильм» яхача киностуде доаккхача, сийлахь - воккхача узбекски поэта Хамзайна хетадаьча «Цlера цаькъаш» яхача дунхача серех латтача фильме. Царех хьалхара бархl сери телевизорга гlолла вайна яьнай. Тlехьагlа гойтаргйолча серешка хургдолаш да «Гене къонал» яха сийлахь-воккхача поэта Авиценна хетадаь цхьа фильм. Укх фильме хlанзалца хинначарна тайоаца роль ловзае езаш я Тамара — къона артистка декхарийла я Авиценна наьна сурт-сибат кхолла.

Кайсын Кулиева сценарех оттаергйолча «Акварель» яхача музыкальни комеде керттерча турпалхочун-йоlа роль ловзае кхайнаб Тамарега. Нагахьа санна, аьттув а хинна из роль цуна лой, тlах яьнача лоамаи йиlий сурт-сибат кхолла дезаргда цун. Дукха кхлеш хозаргда зрителашта цу фильме, гурга халхараш, кхыдола сакъердаме хlамаш.

Уж да-кх хlанз мара творчески биографи дlайола ца елача къоначa гlалгlай актрисах Яндиева Тамарех са ала безам хинна массехк дош.

Бек АБАДИЕВ.

СУРТА ТlА: Т. Яндиева.

САЛОlАЧА ДЕНОШКА

15 МАЙ

С. М. Кирова цlерагlа культура а салаlара а парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00; 14.00. «Из доттагlал леладе васкет даьд тхога сийлахьча Ленина» яха радиоконцерт. 11.00. Халхараш, ловзараш, викторинаш. 16.00. Кинолектори. «Нохчийн гlалгlайн эрсий халкъацара доттагlал хьахилар» яха лекци. 20.00. «Иванна» яха художественни фильм хьокхари бераштa мультфильм хьокхари. 17.00. Халхарий майда. Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен филармоне артистий концерт. 18.00. «Ровесник» яхача вокальни группа концерт.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 11.00. Лекцеш еша зал. Болх беш я «Советски берий кино» яха киноискусства халкъа университет. 17.00. Парка центральни аллеи. Духовой оркестра концерт. 19.00. Болх беш я «вlашагlкхетар» яха дискоклуб. 20.00. Баьццара театр. «Барт болча дезале» яха кинофильм. «Небесный тихоход» яха фильм хьокхар.

Химиков культура Дворец. 15.00. «Сийлахь - боккхача Даймехка тlема иллеш» яха лекци-концерт. 18.00. «Нохч-Гlалгlайче гlолла» яха кинопанорама. 19.00. Эстрадни иллеи ашареи концерт.

Н. К. Крупская цlерагlа культура Дворец. 12.00. Болх беш я аттракционаш. 12.00. «Уж хьалхара хинна» яха пионерски организаце 60 шу дизара хетаяь утренник. 13.00. «Дунен тlа хозадар» яха халкъа университет.

16 МАЙ

С. М. Кирова цlерагlа салаlара а культура а парк. Болх беш я аттракционаш. 10.00; 14.00. «Кавказа ашараш» яха радиоконцерт. 11.00. Халхараш ловзараш, викторинаш. 16.00. Кинолектори. «Нохч-Гlалгlай хьалхара художникаш» яха лекци. 20.00. «Иванна» яха художественни фильми бераштa мультфильми хьокхар. 18.00. Халхарий майда. КИМ яхача клуба художественни самодеятельноста концерт.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 11.00. СССР а республика а цlейшта хетадаьча, пионерски организаце юбилейна хетадаьча берий художественни самодеятельноста хьажара тlеххьара концерт. 11.00. Болх беш я «Фаьлгийн приключенеш дунен тlа» яха киноклуб. 18.00. Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 19.00. Болх беш я «Вlашагlкхетар» яха дискоклуб

Химиков культура Дворец. 10.00. Гимнастиках йола спортивни яхьаш. 11.00. Бераштa мультфильмаш хьокхар. 18.00. Социалистически яхье хьалхалаттарашта хетадаь «Тха кlира» яха радиожурнал. 19.00. Эстрадни иллеи ашареи сайре.

ФЕ ХИЛА

Нагахьа дя дlадодац вай республика наькъашка, нах бахача моттигашка, улицашка бераш юкъе долаш наькъашкара зуламаш ца хулаш, хlаьта дукхагlча хана бераштa lаткъаш а хул уж. Укх шера наькъашка хиннача аварешка 10 бер дийнад. 34 бера тайп-тайпара човнаш яьй.

Наькъашкарча аварешта юкъе кийсбу тайп-тайпара хаьнаш йола бераш. Нагахьа санна наькъашка ледара правилаш школашка lомаеш яле, школе даха ха йоацача бераштa уж йовзаш яц, цудухьа бераш ловзаш лелача хана царга бlарг лакха беза даьша-нанoша, гаргарча наха, бокхагlболча вежарашa, йижарашa.

Транспорт ледача наькъашта гаьнарча моттигашка мара ловзийта дагlац бераш. Наькъашта юхе гlолла лелача хана бер кулг лаьца леладе деза.

Массехк ди хьалха Гудермески районе Кады-Юрта 5 километр гаьна Октябрьски УТТ мухь кхухьача автомашина водителa В. С. Эльмурзаева машина тlатехай пхи шу даьннача йиlига Гириева Малькана. Йиlиг сийнай. Цига тlакхаьчача милице болхлошта гучадаьннад йиlига нана бокхача наькъа йисте гlолла цхьа йиlиг гlа а еза, цинно кулгаш хийна йоази хинна хилар. Тlакхача йоалаш йоагlача автомашина татах кхера а енна цхьа йиlиг наьна карара а яьйна наькъа вокх оагlорахьа дlаедда хиннай. Бер бlарга а дайна водитела аьрдехьа лостаьй ший машина, хlаьта а машина тlакхийтта йиlега ворта лозабаьб. Наьнага йоккха гlайгlа кхаьчай, бакъда цу зулама бехке-м из я, хlана аьлча тротуар йоацача новкъа водача хана гlаш водар транспорт дукха йоагlача оагlорахьа гlолла деза везандаь.

Дукхала йоагlаш транспорт ца хизча наькъа аьрда оагlорахьа а эза машина шортагlа зайла ваха везаш хиннав автомашина водитель а. Уж правилаш йоагlача тайпара кхоачаш ца яр бахьан долаш из зулам хиннад.

Цу дийнахьа цу районе Аксай яхача водача хих тlаьлача тlаьна юхе А. Д. Матиева лехкаш хиннача легковой автомашина кlалхара хьаьвкхай Гезель яхача юртарча юкъерча школа 2 классера дешархо Дудаева Лиза. Чlоагlа доза а яь болние йигай из

Дlададача кlирагlа (6—13 маеl) республика наькъашка 35 авари хиннай. 3 саг вийнав, 18 саг лозабаь.

НГlАССР МВД ГАИ.

Редактора заместитель

М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 МАЙ

I ПРОГРАММА

II ПРОГРАММА

16 МАЙ

I ПРОГРАММА

II ПРОГРАММА

РАДИО

15 МАЙ

16 МАЙ

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57, редактора заместителя — 2-85-07, белхтохама секретара — 9-34-00, отделаш: партийни вахара — 9-34-01, промышленностеи транспортеи — 9-34-01, юрта бахама — 9-34-06, культура — 9-34-05, письмой — 9-34-07, корректоре — 2-80-00.

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57, заместителя редактора — 2-85-07, ответственного секретаря — 9-34-00, отделов: партийной жизни — 9-34-01, промышленности и транспорта — 9-34-01, сельского хозяйства — 9-34-06, культуры — 9-34-05, писем — 9-34-07, корректорской — 2-80-00.

Газет арадувла шинарен, ерен, пlаьрасканен деношка

«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Маяковск., 92.

Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92.